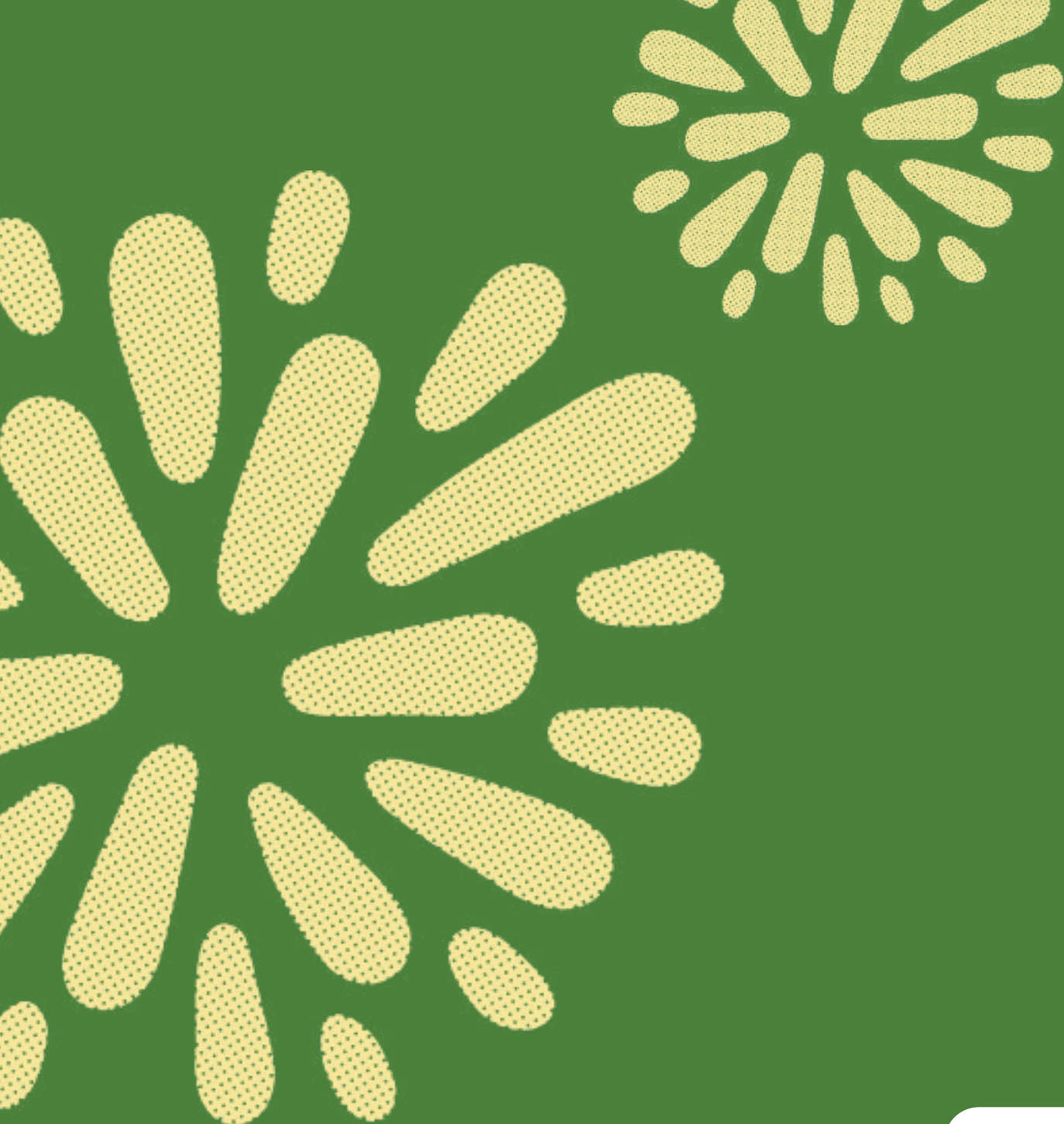




Nordland

mdg

Fylkesprogram 2023-2027

Innhold

1. Natur og miljø	4
2. Klima	6
2. Kultur og idrett som folkehelseiltak	7
4. Helse	8
5. Videregående utdanning	10
6. Samferdsel	12
7. Nordland - vårt nærmeste feriefylke	14
8. Fiskeri og havbruk	16
9. Landbruk	18
10. Industri, innovasjon og energi	20
11. Et rausere, åpnere og mer solidarisk Nordland	22
12. Næringsliv og arbeidskraft	24
13. Bosetting	25
14. Innvandring og inkludering	26
15. Dyrevelferd	27

Innledning

Miljøpartiet De Grønnes visjon er å gjøre Nordland til et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse. Dette betyr at vi tar ansvar for hverandre, fremtidige generasjoner, dyr og natur. Vi vil bygge et bærekraftig Nordland som dyrker mangfold innen bosetting, kultur og språk.

Norge og Nordland skal være et samfunn hvor vi prioriterer både mennesker og miljø. Alle er viktige: De som arbeider i det offentlige og private, de frivillige, de som studerer, de som er blitt pensjonister, og barn og unge. Vi vil løfte frem de som har falt utenfor skole- og arbeidslivet. Vi vil støtte frivilligheten og organisasjonslivet.

De tradisjonelle næringene må bestå og utvikles videre. Omstilling er ikke minst viktig for næringslivet selv, ved at det sikrer konkurransekraften i møte med nye krav og føringer. Vi vil ha en aktiv næringspolitikk og løfte frem nye næringer som fremmer sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. Forskning og innovasjon i Nordland er nødvendig for et bærekraftig samfunn.

Våre ressurser er under press. Vi har vært vant til å høste av hav og land. Endringer i vanntemperatur, klima, og andre miljøutfordringer er en trussel mot vårt samfunn. Vern av områder i hav og på land vil være viktig for fremtidig ressursforvaltning. Vi vil ivareta mat- og forsyningssikkerheten.

Vi må fjerne oss fra bruk-og-kast-samfunnet. Miljøpartiet De Grønne i Nordland vil arbeide for sirkulær økonomi gjennom høy grad av deling, gjenvinning, gjenbruk og ombruk. Folk skal kunne ferdes trygt i hele fylket. Vi vil tilrettelegge for økt fremkommelighet og trafiksikkerhet, men ikke på bekostning av naturverdier, miljø, og kultur. Vi vil prioritere de myke trafikantene og styrke kollektivtilbudet.

Nordland fylkeskommune må fremme et godt samarbeid mellom kommunene, regionrådene og organisasjonene. Vi ønsker at Nordland skal styres gjennom formannskapsmodellen. Dette mener vi vil skape større engasjement og gi folk mer nærhet til det som bestemmes og som berører deres lokalsamfunn og hverdag.

1. NATUR OG MILJØ

Naturmangfold er vårt livsgrunnlag på planeten. FNs naturpanel melder at naturmangfoldet aldri før har vært så truet som det er i dag. Vi er inne i FNs tiår for naturrestaurering. Stortinget har vedtatt at 15 prosent av ødelagte økosystemer skal restaureres innen 2025.

Av artene som er truet i Norge, er 87 prosent truet på grunn av ulike typer arealendringer. Avskoging, drenering, gjengroing, oppdyrking, nedbygging og oppdemming er noen eksempler på hvordan vi endrer artenes leveområder gjennom vår bruk av arealene. Nå vet vi at vi bruker for mye, og vi ødelegger naturen rundt oss. De Grønne vil gi folk bedre liv, samtidig som vi reduserer presset på naturen. Vi må redusere tap av biologisk mangfold gjennom tiltak som fremmer naturopplevelser og bevaring.

Det er også essensielt at vi har en kraftig stemme for de siste naturskogene våre. Kun litt over 2 prosent av skogen vår er naturskog og vi er kraftig på etterskudd med skogvernet. MDG skal ha en kraftig stemme mot treslagskifte. Dette gjelder ikke bare lutz og sitkagran, men også norsk gran.

Rovdyrene har en plass i naturen. Vi vil prioritere tiltak som forebygger rovdyrta og som kan dempe konflikten mellom rovdyr og beitebruk.

Det er viktig at barn og unge blir kjent med naturen, både som fysisk arena men også om det som kan høstes og naturen sin egenverdi.

Vi har behov for mer vern av natur hvor mennesker får informasjon om hvorfor naturen er viktig og hvordan man ferdes uten å sette negative avtrykk. Skadelige inngrep i naturen (f.eks. rødåtefangst) må bli forbudt og vi bør øke arealene hvor vi reduserer forstyrrelse, slitasje og tilrettelegging for at vi skal ha noen områder hvor økosystemene kan være mest mulig upåvirket av menneskelig aktivitet.

En bevisst forvaltning av verneområder og nærområder skal gjøre områdene tilgjengelig, men ikke slik at det blir slitasje eller at økosystemer blir ødelagt.



DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- at Nordland fylkeskommune skal bidra til å nå Stortingets vedtatte mål om å restaurere 15 prosent av ødelagt natur i Norge innen 2025, 30 prosent innen 2030, og verne 30 % av hav- og landområdene, i tråd med FNs naturavtale
- sette et mål om arealnøytralitet i Nordland
- ivareta naturen i områder med stort utbyggingspress og stanse tap av verdifull natur, som våtmark og gammelskog
- jobbe for å fjerne uønskede arter, særlig i verdifulle naturområder
- bidra til å omstille landbruk, skogbruk, havbruk og gruvedrift til mer bærekraftige driftsformer
- bidra til sikre rovdyrenes plass i nordlands natur: gi økt støtte til gjeting, gjerding, overvåking og bruk av raser med naturlig forsvarsinstinkt, samt økt støtte til omlegging til annen utmarksbasert næring i spesielt rovdyrbelastede områder
- øke budsjett til tiltak som fremmer barnas interesser i nasjonalparker og andre naturområder
- foreslå å opprette flere nasjonalparker og naturreservater der skadelige inngrep er forbudt
- øke tiltak som fremmer verdiene av nasjonalparker, landskapsvern, biotopvern, naturreservater, og marine verneområder
- jobbe for at arbeidet med spredt avløpsproblematikk konkretiseres og koordineres. Avløpsledninger som slipper ut i sjø og vassdrag må separeres. Målene i vannforskriften og forurensingsforskriften skal oppfylles. Arbeide for rene vann, vassdrag og fjorder, og særlig sikre rent drikkevann til alle.
- jobbe for kostnadseffektiv miljø- og klimavennlig håndtering av brøytesnø fra fylkesveier og fylkeskommunale eiendommer (se gjerne SMELT-prosjekt)
- at fylkeskommunen er en aktiv pådriver og er synlig i arbeid etter drikkevann- og vannforskriften
- at fylkeskommunen er et naturlig kompetansesenter for bevaring og restaurering av vassdrag, og bærekraftig ressursutnyttelse
- kartlegge naturskadelige subsidier i fylkeskommunen innen 2025, i tråd med FNs naturavtale



2. KLIMA

Klimautfordringene påvirker oss her vi bor. De siste årene har vi opplevd et endret klima også her i Nordland. Vi må være med å løse utfordringene, gjennom å snu samfunnet fra fossile utslipp til klimavennlige grønne løsninger, og til bedre arealbruk og vern av arealer. Å ta vare på naturen er det billigste klimatiltaket vi kan gjennomføre.

I tillegg må vi forebygge skader som følge av klimaendringer gjennom gode, miljøvennlige tiltak, som for

eksempel å restaurere våtmark/drenert myr, som tar unna store mengder nedbør i nærheten av boligfelt og/eller gårdsbruk. Dette vil også bidra til binding av CO₂.

Nordland MDG ønsker å være en garantist for klimavennlige, økologiske og sosialt bærekraftige løsninger for vår alles felles fremtid. Det betyr at vi ønsker en gradvis omlegging fra oljeøkonomi til et innovativt, bærekraftig og mangfoldig næringsliv.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- sørge for at fylkeskommunale og kommunale planer, inklusive arealplaner, har klima og natur som gjennomgående tema
- at fylkeskommunen skal bistå kommunene i deres klimaarbeid
- bidra til mer innovative metoder og økt kompetanse innen rassikring og kvikkleire i regionen, med minst mulig inngrep i naturen
- ta vare på naturen som karbonlager
- øke fylkeskommunens klimamål til 70 prosent kutt innen 2030, og følge det opp i praktisk politikk.
- legge til rette for egenproduksjon av energi på fylkeskommunale bygg



3. KULTUR OG IDRETT SOM FOLKEHELSETILTAK

Kultur og idrett handler om kunnskap, livsglede, folkehelse og samfunnsutvikling. Flyktninger og innvandrere skal få mulighet til å beholde sin kultur og identitet, samtidig som sport og kultur skal bidra til å inkludere alle i det norske samfunnet.

Mer enn noen gang trenger samfunnet gode fysiske og digitale arenaer for diskusjon, publisering og opplevelser. Biblioteker, øvingslokaler, kulturskoler, kulturhus og idrettsanlegg er viktige arenaer Nordland fylkeskommune fortsatt må støtte.

Nordland er et mangfoldig og internasjonalt fylke på mange måter. I Nordland er det fire ulike samiske språk - nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk og pitesamisk. Fylkeskommunen har et ansvar for å synliggjøre og styrke samisk språk, undervisning og kultur.

Kulturminner skal være en del av kultur- og helsepolitikken, og fremmer tilhørighet og identitet.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- styrke frivillighetens arbeid med folkehelse
- tilgjengeliggjøre fylkeskommunale bygg for befolkningen etter arbeids- eller skoletid
- støtte idrettens inkluderingsarbeid
- utvikle skole- og folkebibliotekene i kommunene til arenaer for opplevelser, læring og innsikt i samisk språk og kultur
- gjeninnføre bokbussen og gjøre litteratur mer tilgjengelig online
- sikre viktige nasjonale og regionale kulturminner for framtiden som en del av folkehelsearbeidet, som for eksempel pilegrimsleden fra Trondenes til Nidaros
- styrke de regionale museenes rolle som kulturbærer og samarbeidspartner, spesielt med skoler, flyktningetjenesten og NAV
- støtte opp om satsinger som kulturhovedstadsprosjektet Bodø2024 og alpin-VM i Narvik som motorer for å fremme kultur og idrett i hele Nordland
- at fylkets offentlige kulturinstitusjoner skal benyttes for å gi befolkningen kulturopplevelser av høy kvalitet
- utnytte mulighetene innen Den Kulturelle skolesekken og Den Kulturelle Spaserstokken til å gi alle mulighet til å oppleve kultur og idrett
- opprettholde Kulturtransportpleisen for å sikre tilgang til kulturopplevelser for barn og unge
- ivareta morsmål som identitet, med muligheter for undervisning
- støtte opp om felles arenaer for deling av kultur og mangfold
- arbeide for at det er et velfungerende lokale barne-, ungdoms- og voksentilbud innen kultur og hobby også i distriktene, med egne tilskuddsordninger

4. HELSE

Forebygging er nøkkelen til et godt liv, og viktig for å sikre god helse og livskvalitet gjennom hele livet. Forebygging starter med god samfunnsplanlegging, og folkehelse må ha større plass i vår samfunnsplanlegging.

Alle mennesker har behov for et meningsfullt liv i lag med andre. Derfor jobber MDG for å skape helsefremmende lokalsamfunn med nærhet til grønne rekreasjonsområder og nærnatur med frisk luft og lite støy, bilfrie sentrumsområder, gode møteplasser på tvers av generasjoner, lokale idrettsanlegg som oppfordrer til fysisk aktivitet og nærhet til den lokale helse- og omsorgstjenesten.

Et av fylkeskommunens viktigste initiativer for forebygging er ordningen med Helsefremmende Skoler og Barnehager, der fylkeskommunen i samarbeid med kommunene skaper gode, helseforebyggende arenaer som bygger opp elevenes fysiske og psykiske helse.

Miljøpartiet De Grønne vil ha en helsetjeneste som er mest mulig lik over hele landet, men som samtidig er desentralisert. Tannspesialisthelsetjenesten og tannhelsetjenesten må være tilgjengelig over hele fylket, med kort ventetid og reisetid.



DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- at Nordland skal ha en helsetjeneste som er mest mulig lik resten av landet, samtidig som den er desentralisert og mer tilpasset geografien i regionen
- at helsetjenestene skal inneha høy kompetanse, samarbeide på tvers av sektorene og ha bruker og brukers behov i sentrum
- at tannhelsetjeneste skal være lokalisert i alle kommuner, og i nærheten av skolene/eldresentre. Spesialisttjenester innen tannhelse skal være tilgjengelig over hele fylket, med kort ventetid og reisetid.
- videreføre ordningen med Helsefremmende Skoler og Barnehager
- styrke skolehelsetjeneste og miljøarbeid i videregående skole
- øke fokuset på ernæring og tilvenning med gode matvaner i videregående skoler
- at uteområde og fysisk aktivitet er mer tilgjengelig, med "hjertesoner" godt utbygd
- at det satses på utvikling av integrerte lokalsamfunn som er gode å bo i for eldre og personer med funksjonsnedsettelse og psykiske lidelser
- at offentlig-privat samarbeid og innovative løsninger med folkehelse i fokus skal gjøre det lettere å "leve hele livet"
- støtte tillitsreformen og prosjekter som fremmer denne
- at fylkeskommunen skal jobbe aktivt for å bekjempe digitalt utenforskap.
- fremme utvikling og aktiv bruk av velferdsteknologi, uten at det går på bekostning av menneskelig kontakt
- at brukeren settes i sentrum, og at tjenester utvikles for og med brukere
- at flere strandområder og nære grøntområder er universelt utformet og at tilgangen til naturopplevelser sikres for alle
- at det bygges bilfrie sentrumsområder med blå-grønne lunger og trygge møteplasser
- at fylkeskommunen skal bidra til å løse rekrutteringsutfordringene i helse- og omsorgstjenestene
- at det satses på desentralisert videreutdanning/utdanning i helsefag, sykepleie og vernepleie, med praksisplasser i regionen
- satse på gang- og sykkelveier og fortau langs fylkesveier samt styrket belysning langs fylkesveier for å fremme gange og sykling i hverdagen
- at tilskuddene til trafikksikkerhetstiltak til private og offentlige økes og annonseres bredere
- styrke "TOO" - tjenesten med økt budsjett og flere kortreiste tilbud
- innføre tilskuddsordninger for innovative prosesser for krisesentre
- innføre tilskuddsordninger for reiser fra bopel til krisesenter, lege, tannlege, psykolog osv
- styrke advokattilbud til brukere av krisesentre
- sikre dyrevelferd ifm familievold
- at arbeidet med krisesentertilbud gjøres i tettere i samarbeid med kommunene slik at det skapes et bredere nettverk og tillit til tjenesten

5. VIDEREGÅENDE UTDANNING

Nordland har i dag mange flere arbeidsplasser enn vi har arbeidstakere, i tillegg til rekordlav arbeidsledighet. Skal vi sikre oss nødvendig arbeidskraft i fremtiden, er dagens videregående opplæring den viktigste arenaen.

Det offentlige er en stor arbeidsgiver og har et ansvar for å tilrettelegge for lærlinger i egen organisasjon. Fylkes- kommunen kan benytte posisjonen i markedet til å stille krav om lærlingeplasser og være med i programmet og tilby lærlingeplasser, arbeidstrening og trainee-programmer.

Ungdommen er Nordlands viktigste ressurs. Når antall ungdom i fylket synker, mottar Nordland fylkeskommune mindre rammetilskudd fra staten. Følgelig blir også tilbudet i videregående skoler mindre, mer snevert eller mer sentralisert.

Frafall i den videregående skolen er en samfunnsutfordring. Psykisk uhelse blant ungdom, ensomhet og utenforskap og rusmisbruk øker. Mange unge sliter med psykiske utfordringer.

For å beholde ungdom i regionen, må videregående skole få nok støtte til å tilby spennende faglinjer, et godt utvalg av lærlingeplasser hos lokal næring som på sin plass vil bidra til å styrke behovet for de yrkesfaglige studieretningene.

For å nå målene om grønnere samfunn med mindre forbruk må videregående skole satse på yrkene innen reparasjon, vedlikehold og ombruk. Prosjekter som fremmer sirkulær økonomi må løftes frem, og kan være et tilskudd til de ordinære skoleløpene.



DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- ha en skole som i større grad fokuserer på å gi mestring, motvirker utenforskap og involverer ungdom i deres egen hverdag
- vurdere om yrkesutdanning innen automasjon, elektro, rørlegging, bygg og anleggsfag skal inkludere nødvendige sertifikat.
- styrke fagutdanning som sikrer reparasjon og ombruk, båtbygging, skomaker og andre praktiske fag i et tett samarbeid med næringslivet
- videreføre læreplassgarantien
- fremme samarbeidsformer om å donere overskuddsmaterialer av byggematerialer til skolene.
- øke tilskuddsordninger til oppfølging av lærlinger på arbeidsplassen
- styrke videregående skoler med stillinger som helsesøster, miljøterapeut, psykolog
- innføre internettbasert yrkesfagutdanning der dette er mulig
- at Steigenmodellen innføres i flere deler av fylket, og gir ungdom og unge voksne mulighet til å ta utdanning der de bor
- at utdanningsstrukturen skal speile regionens næringsliv og geografi
- at de videregående skolene skal ha utstyr og fagkompetanse blant lærerne til å møte utdanningskrav
- at praksisplasser og valgfag som tilbys elevene i ungdomsskolen bidrar til å hjelpe elevene med å velge riktig videregående utdanning
- involvere foreldre helt fra ungdomsskolen for å skape tryggere rammer rundt valg av studieretning
- samarbeide med næring om å være tidlig på og introdusere sin næring til ungdom
- sikre en reserve mulighet der ungdom som faller fra underveis i skoleåret blir fanget opp i et utdanningsforløp
- ha enklere overgang fra fagutdanning til høyere utdanning
- styrke elevenes velferd og sikkerhetsnett gjennom en helhetlig tilnærming til psykisk helse, hybel/bosted og samarbeid mellom instanser
- at Nordland fylkeskommune skal skape innovasjon som gjør det lettere å fullføre videregående utdanning
- fjerne øvre 25-års grense for videregående utdanning
- styrke seksualundervisning som ivaretar seksuelt mangfold og skaper trygghet og åpenhet rundt seksuell legning, følelser, grenser og inkludering
- ha økt kompetanse hos lærere og helsesøster innen seksuelt mangfold
- ha gratis og tilgjengelig prevensjon, graviditets-, klamydia- og HIV-test på VGS, i samråd med lege

6. SAMFERDSEL

Sjøen, veiene, jernbanen og kortbanenettet spiller alle en viktig rolle i å binde Nordland sammen. Ved å prioritere sikkerhet og fremkommelighet både på land og til sjøs kan fylkeskommunen bidra til bolyst og utvikling i hele fylket.

Transportsektoren står imidlertid for store utslipp. De Grønne vil fortsette utrulling av elbusser i byene og stille krav om klimavennlig drivstoff på distriktsbussene. Vi vil også fortsette arbeidet med null- og lavutslippsløsninger for hurtigbåt. I et langtidsperspektiv vil det senke kostnadene og gi betydelige utslippskutt.

I Nordland har vi mange utsatte veistrekninger som ikke lever opp til dagens standard. Miljøpartiet De Grønne vil øke satsingen på rassikring og vedlikehold av fylkesveiene.

I byene er bussen det viktigste kollektive transportmiddelet. Både her og i distriktene må busstilbudet styrkes, så det blir et reelt alternativ til personbil for flest mulig. Billettprisene skal ikke ligge over nivået i andre norske fylker. Det skal lønne seg å reise kollektivt.

For en sunn og bærekraftig tettstedsutvikling er det avgjørende å snu transporthierarkiet på hodet, slik at de myke trafikantene ivaretas først, deretter kollektivtrafikken, og til slutt privatbilismen. Nordland fylkeskommune må være en pådriver og aktiv tilrettelegger overfor kommunene for å bidra til en slik utvikling.

Miljøpartiet De Grønne vil arbeide for å flytte gods-transport fra vei og over på båt og bane.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- sikre raskest mulig overgang til null- og lavutslippsløsninger i buss, båt og ferge
- at Nordland fylkeskommune skal ta en aktiv rolle i utbygging av offentlig tilgjengelig ladeinfrastruktur
- jobbe for økte statlige overføringer til kollektivtransport
- tilby et høyfrekvent, forutsigbart og konkurransedyktig kollektivtilbud i byene, og teste ut nye, innovative løsninger (som Hent Meg-bussene) i byene og i distriktene
- få på plass nye billettløsninger som gjør det attraktivt å reise kollektivt, også for dem som har en fleksibel arbeidshverdag med hjemmekontor én eller flere dager i uka
- forhindre digitalt utenforskap ved å sikre at nye billettløsninger tar hensyn til reisende med funksjonsnedsettelser eller svak digital kompetanse
- sikre billettpriser som maksimalt er på nivå med andre fylkeskommuner
- jobbe for et samordnet takstsystem mellom tog og buss

- prioritere trafiksikkerhet, fremkommelighet og klimatilpasning på fylkesveiene i hele Nordland, og jobbe for å øke de statlige bevilgningene til fylkesvegnettet
- jobbe for at kommuner, fylkeskommunen og stat samordner drift og vedlikehold
- sikre bevilgningene til kommunene gjennom Nordland fylkes trafiksikkerhetsutvalg (NFTU)
- fortsette å jobbe for gode og trafiksikre løsninger for de myke trafikantene, med et ekstra fokus på skolevei
- gi økonomisk støtte til kommuner som ønsker å etablere "Hjertesone" rundt skolene sine
- jobbe for at det etableres et sammenhengende gå-, trille- og sykkelveinett i byene og tettsteder. Dette skal så langt det er mulig være fysisk adskilt fra andre trafikantgrupper
- arbeide for etablering av funksjonell sykkelparkering ved alle viktige kollektiv- og trafikknutepunkt
- arbeide for at fylkeskommunale arbeidsplasser blir sertifisert som «Sykkelvenlige arbeidsplasser», samt at fylkeskommunen fremmer og yter tilskudd til kommuner som ønsker å sertifisere kommunale arbeidsplasser
- gjøre Nordland til et foregangsfylke for innføring av el-fly basert på dagens kortbanenett og dagens småflyplasser.
- styrke kortbanenettet med utgangspunkt i Bodø Lufthavn som "nav", slå ring om de mindre flyplassene og gå imot nye storflyplasser i Nordland
- jobbe for et godt tilbud av FOT-ruter som sikrer behovene til folk og næringsliv i alle deler av fylket
- jobbe for flere kryssningsspor på Ofotbanen og Nordlandsbanen
- arbeide for å gjøre Nordlandsbanen mer klimavennlig gjennom utprøving av hydrogen, batteri, delelektrifisering eller en kombinasjon av disse
- sikre at planleggingen av Nord-Norgebanen i størst mulig grad tar hensyn til natur og urfolksinteresser
- arbeide for å tilrettelegge togreisen for næringsliv og andre gjennom moderne og funksjonelt bredbånd internett, slik at gjennom togreisen kan det utføres arbeidsoppgaver via internett
- arbeide for å videreutvikle Saltenpendelen og andre togtilbud internt i Nordland
- jobbe for god samordning mellom ulike kollektive transportmidler
- videreføre arbeidet for en byvekstavgift for Bodø
- sikre et hurtigbåttilbud som ivaretar bosetting, skole og næringsliv langs hele kysten
- jobbe for miljøvennlig drift av fylkesveger
- arbeide for en nullvisjon mot viltpåkørsler langs vei og bane
- arbeide for at klimaavtrykk på fylkes rutetilbud legges til grunn for mer effektive trasévalg

7. NORDLAND - vårt nærmeste feriefylke

For å få til bærekraftig turisme i vår naturfylke ønsker vi å gjøre endringer i dagens system for turisme. Når folk blir værende lengre, reduseres miljøbelastningen. Istedenfor å satse på forbrukerbasert turisme, vil vi fremme en mer naturbasert turisme hvor miljø og natur står sentralt.

Vi har mange turister som årlig kommer nordover for å nyte vår flotte natur og kulturverdier. Veiledning og tilrettelegging mangler ofte og vi taper mye når vi ikke tar vare på disse turistene. Dette kan gjennomføres både gjennom digitale systemer og analogt langs veiene. Vi kan skape nye turistperler og fremme våre store verdier på et nytt nivå.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- fremme Nordland som turistdestinasjon samtidig som vi bidrar til en mer bærekraftig turisme eksempelvis gjennom "De Grønne Øyene" og pilegrimsleden fra Trondenes i Troms til Trondheim
- fremme utslippsfrie ferier.
- starte opp "Reiselivspartner" inspirert av Klimapartner gjennom "Visit Nordland"
- utvikle naturvennlige besøksstrategier for nasjonalparkene på land og i havet
- utvikle turismen i Vega på Verdensarvstatusens premisser, men samtidig unngå turistifisering av Vega
- tilrettelegge for sykkelturisme i Nordland
- støtte innføring av turistskatt i kommuner med høy turisttilstrømming og lite mulighet for tilstrekkelig tilrettelegging





8. FISKERI OG HAVBRUK

Våre store fiskeressurser er et felleseie, og verdiskapningen skal i størst mulig grad spres ut mellom kystsamfunnene. Et sesongbasert fiske langs kysten er klimasmart og gir arbeidsplasser langs hele kysten.

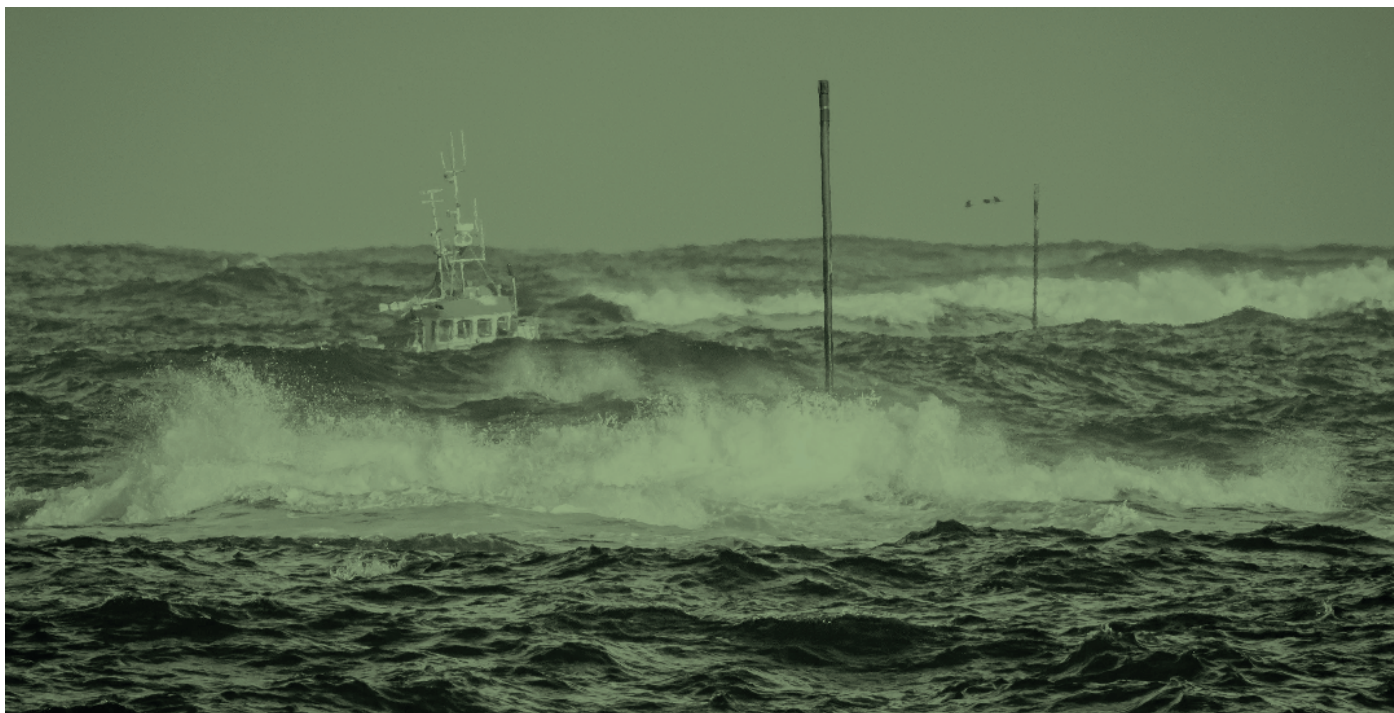
Historisk har kystfisket vært den avgjørende faktoren for at nordlendingen har kunnet leve her. Den viktige kysttorsken er nå utsatt for store negative påvirkninger.

Arealkonfliktene er i ferd med å ta over for utviklingen av fiskeriene. Havvind og gruvedrift vil være fremtidige næringer som ønskes langs kysten vår. Vi skal ha en respektfull holdning og sette fiskeri og tradisjonell aktivitet langs kysten først.

Havbruksnæringa må omstilles i bærekraftig retning. I samarbeid med næringa selv vil vi ta et krafttak for utvikling av ny teknologi, samt lukkede anlegg, som får bukt med problemene knytta til rømming, lus og utslipp.

For å sikre at mer av inntektene fra fiskeriene blir liggende igjen i Nordland må det satses på produktutvikling. Fylket har verdens beste fiskeråvarer. Imidlertid har det meste av råvarene til alle tider blitt eksportert uten å bli videreforedlet.

Flere sjøområder i Nordland utredes nå for vern. Miljøpartiet De Grønne i Nordland støtter vern av disse områdene for å sikre havets biologiske mangfold.



DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- at kystsoneplaner må på plass i hele Nordland. Disse skal være godt vurdert slik at dispensasjoner brukes i minst mulig grad
- initiere et innovasjonsløft i samarbeid med havbruksnæringa som, i kombinasjon med strenge konsesjonskrav, hindrer rømming, sykdom og utslipp og stiller sterkere krav til dyrehelse og konsekvensutredning før etablering
- at fylkeskommunen skal bli en aktør som stiller strenge krav og belønner miljømessig bærekraft
- ha på plass støtteordninger for kvote- og båtkjøp for ungdom
- sikre at det fortsatt er kystflåten som er den bærende del av fiskeriene, og at den havgående flåten skal være et supplement
- at kvoter skal være en norsk ressurs, og at de kvotene som skal tilbakeføres skal gå for å sikre kystflåten
- jobbe for en sterk og attraktiv havbruk- og fiskeriutdanning
- bidra til at det beholdes og opprettes fiskemottak i hele fylket
- tilrettelegge for alge- og skjelldyrking og andre nye marine arter såfremt dette ikke har større negativ konsekvens for naturmangfoldet
- støtte opp om initiativer for å gjøre kystflåten mer klimavennlig
- arbeide for at det settes krav om fangstrapportering fra turistfiske
- bidra til at Norge når målet om 30 prosent vern av sjøområder, blant annet ved å sikre et nytt verneområde i Andfjorden, og å utvide vernet i Saltstraumen marine verneområde
- at fylkeskommunen skal arbeide aktivt for å støtte fiskerinæringen i overgangen til å møte kravene i EUs taksonomi (som er påført næringen per 1. jan. 2023) for å sikre bærekraftig og konkurransedyktig fiskeri fremover



9. LANDBRUK

Nordland er et langstrakt fylke hvor landbruk er bærebjelken i mange lokalsamfunn. Uten landbruk vil ikke hele Nordland være i bruk. Det er forholdsvis få ansatte innen landbruk i dag, og mange driver i kombinasjon med andre yrker. Lønnsomheten i landbruket har vært presset i mange år, og i dag har de største brukene store produksjoner og høy gjeld. Dette vanskeliggjør det nødvendige generasjonsskiftet som ligger framfor oss. Vi ser at deler av næringen tenker nytt og kreativt, med etablering av REKO-ringer og mer direktesalg av produkter til forbrukerne.

Nordland har under 2 prosent jordbruksareal, men betydelige mengder med beiteressurser i skogen og

på fjellet. Særlig den beste jorda er viktig å ta vare på. Norge har under 50 prosent selvforsyningsgrad og denne er enda mindre i Nordland, særlig på produkter som grønnsaker og frukt. Jordbruket er viktig for å sikre større selvforsyning og beredskap i en verden som nå opplever endringer i klima og usikkerhet på grunn av en ustabil politisk situasjon.

Det bør legges til rette for aktive landbruksmiljø i hele fylket. Unge mennesker skal kunne satse på landbruk, og det å ha sommerjobb i landbruket må være attraktivt både for å sikre lokal arbeidskraft og hjelpe ungdom til å være selvstendig og komme tidlig inn i yrkeslivet.



DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- sikre et sterkt og fremtidsrettet landbruk i Nordland med fokus på levende lokalsamfunn, god dyrevelferd og økt bruk av lokale ressurser i landbruket
- fornye regional plan for landbruk og styrke jordvernet
- arbeide for økt produksjon av grønnsaker og frukt i fylket. Prosjekt som "Urbant landbruk i Nordland" bør utvides og hjelpe til med å etablere andelslandbruk også i distriktene
- jobbe for at lønna per årsverk økes, både med bedre rammevilkår og med å legge til rette for mer direktesalg mellom bonde og forbruker
- jobbe for en bedre eiendomsstruktur i landbruket. Kommunene må øke arbeidet for at bonden skal eie sin egen jord. I dag er 70 prosent av jorda i Nordland leiejord
- styrke utdanningen av agronomer i Sortland (avd Kleiva) og i Mosjøen (avd Marka)
- stoppe salg og nedbygging av matjord eid av fylkeskommunen, blant annet si nei til mer nedbygging av Rønvikjordene i Bodø
- arbeide for at Bodin gård fortsatt skal drive med melke og kjøttproduksjon i fremtiden, og på sikt kunne starte lokalt salg av landbruksprodukter, f.eks lokalt meieri
- styrke samarbeidet mellom forskning og de offentlige landbrukstjenestene med fokus på dyrevelferd og utvikling av landbruket
- arbeide for gode rammevilkår for veterinærtjenester i alle kommuner
- arbeide for at norsk ungdom tar arbeid i landbruket, særlig når behovet for arbeidskraft er størst
- prioritere tiltak som forebygger tap av dyr, og som kan dempe konfliktene mellom rowilt og beitebruk
- ta vare på de beiteområdene der det er lite konflikter mellom beitedyr og rowilt, og sikre disse mot f.eks. hyttebygging
- jobbe for at avfall fra landbruket blir en del av sirkulær økonomi
- stille strenge krav til avrenning fra landbruket til vassdrag
- bidra med midler for gårdsbruk i Nordland som ønsker å omstille til mer miljø- og dyrevennlig drift
- arbeide for en tilskudds/stipendordning til re-etablering av drift på gårdsbruk hvor driften er nedlagt eller arealet er bortforpaktet, for å bidra til økt andel av småskala produksjon og økt utnyttelse av matjord
- foreslå en søkbar stipendordning til innovative prosjekter for småskala frukt- og grønnsaksproduksjon med fokus på unge som ønsker å etablere seg i næringen
- arbeide for en økt satsing på økologisk produksjon gjennom kompetanseheving
- sikre privat eierskap i landbruket i Nordland. Aksjeselskap skal ikke få konsesjon til å kjøpe gårdsbruk i Norge

10. INDUSTRI, INNOVASJON OG ENERGI

Det grønne skiftet, og omstillingen verden skal gjennom de neste tiårene gir enorme muligheter for industri og næringsliv i Nordland. Vi er allerede et tungt industri- og næringsfylke med store industriklynger, og sitter på erfaring og kompetanse som gjør at ny, grønn industri ser hit for å etablere seg.

Fremover må disse fortrinnene videreutvikles og styrkes. Samtidig må vi ta innover oss at kraftoverskuddet vil erstattes av et underskudd på kraft før tiåret er over.

Større industrietableringer legges på eller nært eksisterende industriområder, som Alcoa i Mosjøen, Freyr i Mo Industripark, Yara i Glomfjord, Elkem i Sørfold og LKAB i Narvik.

Fordelene med slike områder er at de allerede har infrastrukturen på plass i form av veier og strømnnett. Videre er arealene de benytter allerede til dels båndlagte. Dette gir lavest natur- og miljøbelastning for etablering av ny industri.

Vannkraften er motoren for industriutviklinga i Nordland. Vannkraft som allerede er bygd ut, bør moderniseres for å få mest mulig strømproduksjon fra hver dråpe vann. Ved revisjon av konsesjonsvilkår, bør økt magasinkapasitet vurderes opp mot økt minstevannføring.

MDG er restriktiv til at effektivisering av vannkraftverk skal medføre økt neddemming av natur og fjellområder.



DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- legge arealnøytralitet til grunn ved etablering av ny næring og industri
- fremme synergi, og sirkulærøkonomi mellom bedriftene for å sikre kortreiste råvarer og produkter
- jobbe for varig vern av vassdrag som ikke er bygd ut i dag
- sette et minimumskrav til egenproduksjon av grønn eller fornybar energi på offentlige bygg
- at fylkeskommunen skal fremme overgang til fossilfrie bygge- og anleggsplasser
- ha fokus på gjenbruk av masser og bruk av stedlige masser for å sikre en mest mulig sirkulær og miljøvennlig massehåndtering i fylkeskommunens bygge- og anleggsprosjekter
- legge til rette ombruk, gjenbruk og høg materialutnyttelse i fylkeskommunale byggeprosjekter
- kreve at det utarbeides klimaregnskap for fylkeskommunale investeringsprosjekter, og at klimaregnskapet skal være en av de tellende faktorene i kontraheringen av entreprenører
- forenkle innovasjonsprosesser vesentlig gjennom å arbeide for opprettelse av fylkeskommunal gratis veiledningstjeneste for grunderbedrifter
- fremme et mangfold av grønne næringer og ta vare på lokale initiativ som bidrar til en sirkulær ressursutnyttelse og redusert miljøbelastning
- gå imot storskala utbygging av landvind hvis det er til vesentlig ulempe for friluftsliv, reindriftsinteresser og naturverdier
- tilrettelegge for små vindkraftverk (<1 MW) i tilknytning til jordbruk, havbruk, og for bolig- og industriprosjekter hvor dette er egnet
- være positive til havvind, både flytende og bunnfast, der det er forsvarlig og hensynet til marine økosystemer og -næringer ivaretas
- jobbe for at kraftledninger som legger til rette for at en større andel av energioverskuddet i Nordland kan benyttes regionalt, blir prioritert i utbyggingen av transmisjonsnettet
- jobbe for at klima-, miljø- og naturkonsekvenser blir grundig utredet i forbindelse med bygging av større kraftledninger, og at de negative konsekvensene ved dem blir minimert
- bidra til at utviklingen av grønn industri skjer med et regionalt perspektiv og balanseres mot andre interesser og viktige samfunns mål

11. ET RAUSERE, ÅPNERE OG MER SOLIDARISK NORDLAND

I 2023 står vi ikke bare overfor en klima- og naturkrise. Mange land opplever også en alvorlig tillits- og demokratikrise med økt avstand mellom folk og folkevalgte. Den offentlige debatten preges gjerne av mistillit og resignasjon, som i neste omgang gir grobunn for populisme, isolasjon og kortsiktig politikk.

For Miljøpartiet De Grønne er det en selvfølge at det offentlige skal bidra til et varmere samfunn og en bedre verden. Vi vil at fylkeskommunen skal gå foran som dialogpartner for innbyggere, kommuner, organisasjoner og næringsliv, og bidra til et levende, men respektfullt ordskifte der vi lytter like mye som vi snakker. Vi vil ta ansvar for verden utenfor Nordlands grenser, og for gener-

asjoner og arter som ikke kan stå opp for sine interesser.

Frivillighetens innsats er grunnlaget for aktive og bærekraftige samfunn. Året 2022 var frivillighetens år. Det å være med på å styrke frivillighetens vilje blant befolkningen, vil gjøre det nordnorske samfunnet mer raust, inkluderende og åpent.

Universell utforming er en lovpålagt tenkemåte vi alle må venne oss til. Vi er ikke så opptatt av tilgjengelighet inntil vi først kjenner på det selv. Vi må ha universell utforming i alt rundt oss, slik at ressursene og tilbudene ikke blir dårligere for noen, men heller bedre for alle.



DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- legge om styringsmodellen i fylkeskommunen fra parlamentarisme til formannskapsmodellen, med mål om reduserte utgifter til politikk, sikre mer åpenhet og bedre dialog på tvers av partiene i fylkestinget
- sikre en økonomisk bærekraftig utvikling for fylkeskommunen, i tråd med de vedtatte handlingsreglene
- kutte i partienes gruppemidler til fordel for en frikjøpsordning som sikrer gode arbeidsforhold for de folkevalgte, med spesielt fokus på de mindre partigruppene
- at Nordland fylkeskommune skal være en god medspiller og koordinator som setter kommunene i stand til å bygge gode og bærekraftige samfunn
- føre en innkjøpspolitikk som stiller høye krav til etisk handel, dyrevelferd og miljømessig bærekraft
- sikre en grønn finansforvaltning som går lenger enn kravene til Statens Pensjonsfond Utland
- at fylkeskommunen skal tilrettelegge for hjemmekontor, "workations" og lignende løsninger der det er mulig og ønskelig, for økt fleksibilitet for de ansatte og redusert transport og pendling
- støtte opp om møteplasser for skeive og utvikling av regnbuekultur og -kunst i hele fylket
- at fylkeskommunen i større grad er synlig i samarbeid med frivillige organisasjoner for å bekjempe utenforskap, fremme psykisk og fysisk helse, kultur og idrett, mangfold og inkludering
- sikre hyppigere frister for søknader om tilskudd til frivillig arbeid, med mål om bedre flyt til igangsetting av tiltakene
- at fylkeskommunen bidrar til å tilrettelegge for gode møteplasser for frivilligheten
- at det skapes mer åpenhet og bevissthet rundt begrepet universell utforming
- at regionale utviklingstiltak som fylkeskommunen støtter skal bidra til universell utforming
- at universell utforming er ivaretatt og er ett av sentrale punkter i anskaffelser, anbud og konkurransegrunnlag
- jobbe for universell utforming av fylkeskommunal infrastruktur, også sosial infrastruktur. Nye tiltak skal planlegges universelt, for eksisterende skal det være en helhetlig tiltaksplan for utbedringer
- at fremkommelighet og trygghet er nøkkelord når det gjelder vintervedlikehold av fylkesveier og eiendommer
- at trafiksikkerhetstiltak som prioriteres, er universelt utformet
- at alle fylkeskommunale bygg har eller får kjønnsnøytrale toaletter og stellerom.

12. NÆRINGS LIV OG ARBEIDSKRAFT

Nordland er et langstrakt fylke, og har sterke industri- klynger flere steder. Nordland har dyktige og kunnskaps- rike folk som er nødvendig for grønn omstilling. Vi er også et yrende havbruks- og jordbruksfylke, og med aktivt reiseliv. Næringslivet vårt er en bærebjelke i samfunnet.

FoU-prosjekter er et viktig satsingsområde fordi dette gene- rerer kunnskap og knoppskyting. Det må særlig legges vekt på at bærekraftsmål i FoU-prosjekter defineres klart.

Nordland har høy kompetanse innen kraftdistribusjon, stål-, verft- og konstruksjon, og må være en aktiv part i utviklingen av havvindteknologi.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- styrke fagutdanningen for god rekruttering til vårt næringsliv, og å bidra til at utdanning har fokus på bærekraft
- arbeide for opprettelse av fylkeskommunal gratis veiledningstjeneste for gründerbedrifter for veiledning om søknader til grønn innovasjonsstøtte
- tilrettelegge for at det er attraktivt å etablere FoU-prosjekter i Nordland
- satse på kompetansesentre i offentlig og privat partnerskap
- la fylkeskommunens eierskap i Innovasjon Norge være motor for grønn omstilling og grønne arbeidsplasser
- at Nordland fylkeskommune arbeider aktivt for at Nordland skal være et naturlig valg for etablering av nye havvind- parker, både flytende og bunnfast, der det er forsvarlig og hensynet til marine økosystemer og næringer ivaretas
- at vi sikrer elektrisk energi til grønn produksjon og grønne arbeidsplasser
- at der det søkes om konsesjon for bergverk, skal konsesjon kun gis der det er tatt hensyn til urfolks rettigheter, og til naturens mangfold og biologi
- utrede gjenbruk av restmasser i stedet for deponi før konsesjon til bergverk gis
- tilrettelegge for at restprodukter fra annen industri kan bli råvarer inn i ny industri
- ha økt samarbeid med næringslivet om videregående utdanning i regionen, næringsbehov, helhetlig utvikling og kompetansedeling, og bærekraft og synergi i hele Nordland
- satse på økt kompetanse innen areal- og samfunnsplanlegging, folkehelse, næringsutvikling, innovasjon og ut- vikling i fylkeskommunen, og bistå kommuner gjennom planforum og andre kanaler
- øke innsatsen mot utenforskap gjennom individuell tilpasning til arbeidslivet
- arbeide for at kommunene i større grad inngår interkommunale samarbeid i spørsmål om nærings- og infrastrukturutvikling
- styrke lokal handel som bidrag til attraktive lokalsamfunn og bærekraftig by- og tettstedsutvikling
- at fylkeskommunens anskaffelser skal bidra til trygge og bærekraftige arbeidsplasser og arbeidsteder samtidig som de er klimanøytrale

13. BOSETTING

Nordland fylke har erfart noenlunde jevnt folketall i de siste årene, med svak fraflytting. Ved inngangen til 2022 var det registrert 240 190 innbyggere i Nordland. Dette må sees i sammenheng med bosetting og aldersfordeling. Det blir stadig færre i de yngste aldersgruppene, mens andelen eldre øker.

Byene og distriktene er gjensidig avhengige av hverandre og muliggjør gode bomiljø og arbeidsplasser i hele fylket. Bosetting og tilgang på lokal arbeidskraft er et konkurransefortrinn for næringslivet vårt. Vitale lokalsamfunn som tilbyr gode bomiljø er attraktivt for både innbyggerne, tilflyttere og næringsetableringer.

I samarbeid med kommuner, utdanningsinstitusjoner, frivillighet, kultur- og næringsliv vil vi trappe opp innsatsen for å styrke Nordlands tiltrekningskraft. Gjennom aktiv satsing på rådgivning og digitale motorveier, samt

god tilgang til desentralisert utdanning og kunnskap, vil vi tilgjengeliggjøre kompetanse og erfaring og knytte forsknings- og utdanningsmiljøene tettere sammen med industri og næringsliv.

Bosettingen må utvikles i tråd med næringsutviklingen og sammen med denne. Arealplaner må ha en sammenheng mellom infrastruktur, næringsområder og boligområder. Fylkeskommunen må være aktiv deltaker i slike utviklingsprosjekter, som pådriver, samarbeidspartner, med-utvikler og deltaker.

Det offentlige har ansvar for planlegging, men kan ikke gjøre denne jobben uten et godt samarbeid med private utbyggere. Gode kommuneplaner som har tatt inn over seg dette samfunnsperspektivet er avgjørende for lokalsamfunn som integrerer alle uavhengig av funksjonsnivå og alder.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- sikre trygge og inkluderende møteplasser som fremmer folkehelse og livskvalitet for alle
- støtte etablering av offentlig-privat samarbeid og innovative løsninger med folkehelse i fokus
- at fylkeskommunen som høringsinstans og samarbeidspartner skal bidra til en helhetlig, bærekraftig samfunnsutvikling i kommunene
- skape lokalsamfunn som er gode å bo og leve i for alle, også for eldre og personer med spesielle behov



14. INNVANDRING OG INKLUDERING

Vi har et ansvar for å hjelpe mennesker på flukt fra krig, forfølgelse og klimaendringer, og vi ønsker å bidra til en ansvarlig og anstendig flyktning- og innvandringspolitikk. Samtidig er det akutt behov for arbeidskraft i nord.

Klimaendringer, krigen i Europa og andre verdensdeler og matkriser kan innebære store flyktningstrømmer i tiårene som kommer. Mennesker på flukt fra forfølgelse i sine land og motstandere av regimer, må få lov til å finne sin trygghet i vårt demokratiske samfunn og bidra til utviklingen her.

Integreringspolitikken må ivareta flyktninger og innvandrere og sikre inkludering, ikke assimilering. Det er viktig å skape en integreringspolitikk som forbereder samfunnet på større flyktningtilstrømming og forebygger fremtidige utfordringer med å takle dette.

For å sikre sosial og økonomisk bærekraft er det viktig å legge til rette for allsidig inkludering på sosiale arenaer og i arbeidslivet. God og snarlig kartlegging av kompetanse og ressurser, vil gjøre det lettere å raskest mulig bli bidragsyter i samfunnet. Sikre tilgang til og informasjon om kulturliv, fritidsaktiviteter og andre sosiale arenaer i nærmiljøet. Barnehager og skoler har stort potensial for å spille en større rolle i integreringen.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- jobbe for flere ideelle og kommunale flyktningmottak, og at mottak som hovedregel bør være sentralt plassert slik at beboerne kan delta i lokalsamfunnet
- samarbeide tett med frivillige organisasjoner om aktiviteter i lokalsamfunnet, og støtte kommunale frivilligsentraler som en arena for arbeid og deltakelse
- styrke samarbeidet mellom ulike instanser, og involvere barnehager og skoler i høyere grad, for å bidra til bedre og raskere integrering
- sikre trygge og inkluderende møteplasser som fremmer folkehelse og livskvalitet for alle
- at fylkeskommunen er synlig og aktiv i kompetansekartlegging og karriereveiledning til innvandrere
- at fylkeskommunen er i stand til å tilby videregående utdanning, arbeidsrettet opplæring eller meningsfull aktivitet så tidlig som mulig
- at fylkeskommunen samarbeider tett med frivillighet og næringsliv om å inkludere innvandrere i arbeidslivet og/eller meningsfull aktivitet
- jobbe for økt kompetanse innen seksuell mangfold hos flyktningmottak og tilknyttet apparat for å sikre at regnbuepersoner føler seg trygge
- at fylkeskommunen i samarbeid med IMDI oppretter egne støtteordninger for tiltak og satsinger knyttet til mangfold og inkludering

15. DYREVELFERD

Forlatte dyr, kolonier, manglende restriksjoner på avl, kjøp og salg av dyr - i Norge er det flere titalls tusen dyr som er overlatt til seg selv. Disse har ingen veterinærtilsyn, lider av sykdom, underernæring og død. Sykdommer kan spre

seg videre ut i naturen, og føre til ubalanse i økosystemer. Ifølge tall fra Dyrebeskyttelsen, ble over 6000 dyr tatt hånd om i 2021. En velferdsstat må ta ansvar for dyrene, i forskjellige former og på alle nivåer.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- stille krav til dyrevelferd gjennom fylkeskommunens innkjøpsreglement
- etablere en tilskuddsordning for støtte til frivillig arbeid for dyr
- arbeide mot Staten for å gjøre ID-merking av familiedyr obligatorisk
- at fylkeskommunen er en pådriver for et samarbeid mellom kommuner for at det utarbeides helhetlig dyrevelferdsplan, for å samordne og styrke kommunens innsats for dyr
- at det etableres en fagutdanningslinje for dyrestell o.l innen veterinærtjeneste på videregående skole
- jobbe for at det innføres familiedyrlov ala hundeloven



Nordland

mdg

